במדינה

אסיפות

„הלואי שיהרגו עוד!"

בפראג שמו התלינים קץ לחייהם של 11 נדוני משפט הטהור, אך בישראל היה הויכוח הגדול על אותו משפט רחוק מקצו. עתונים פרסמו מאמרים מיוחדים על רקע המשפט, בכל מקום התווכחו אנשים על ציונות וקומוניזם. בשביל המפלגות היתה זו הזדמנות נדירה להתנקם בחברותיהן השמאליות מפ"ם ומק"י; לא היה כמעט מקום אחד בארץ שמפלגה זו או אחרת לא ערכה בו אסיפה על המשפט *.

הראשון שידע לנצל את ההתענינות הזאת היה ד"ר יעקב גיל, מנהיגה ומיסדה (לפני פחות מחדשיים) של מפלגת אחדות האומה. ארבעה ימים לאחר שאשתו הגתה את הרעיון לערוך משפט צבורי על משפט פראג, הציג ד"ר גיל את האנשים שהסכימו להשתתף במשפטו כעדים, שופטים, סניגור וקטיגור. האופייני לכולם: איש מהם לא הצטיין באהדה לקומוניזם.

בערב המשפט צבאו למעלה מ־3000 איש על דלתות בית העם, פרצו פעם אחר פעם את שרשרת הסדרנים, נכנסו בלי כרטיסים בעוד שעשרות שהצטיידו בכרטיסים נשארו בחוץ. נוכחותם של משמרות שחילקו כרוזים „נגד ההסתה האנטי־קומוניסטית הפרועה" הגבירה את המתיחות: כולם היו בטוחים שהמשפט יהפוך לתגרה רבתית בין „שוחרי השלום" לבין „הריאקציה השחורה".

אולם אף קריאת גנאי אחת לא נשמעה שעה שישראל גיל, בנו של ד"ר גיל, ג'ינג'י צעיר (23), לשעבר סרן צה"ל, קרא את כתב האשמה נגד הקומוניסטים ומצדדיהם השונים.

„ימח שמם של כולם!" פרשת העדויות לא היתה אלא שורה ארוכה של נאומים פוליטיים בהם שפכו „העדים המומחים" את חמתם על הקומוניזם בכל צורותיו וגלגוליו. צעק אבא אחימאיר, מי שיסד את המחתרת הטירוריסטית הראשונה בארץ־ישראל, הסיקריקין ועתונאי חרותי: „אין כל הבדל (בעמדתם האנטישמית) בין היטלר, אביו לנין ואחיו סטאלין — ימח שמם של כולם כאחד!".

אלה שציפו להתפרצות קומוניסטית לשוא ציפו. הקהל הדחוס הריע בכל פעם שמישהו התקיף את הקומוניזם; אם לזה הוכיף גם נימה יהודית — הרי זה משובח. העד השני, המהנדס בן־יוסף „שעלה מצ'כיה" העיד על מצבם הקשה של יהודי צ'כוסלובקיה תחת עול הקומוניזם. העובדה כי עלה מצ'כיה לפני 27 שנים החלישה במקצת את הרושם.

עדויותיהם של מיג'ור (הצבא הבריטי) שמואל ווייזר, דובר האנגלית שסירב לומר אם הוא חבר מרכז העברים האעירים (הכנענים) ושל ד"ר זאב פון וייזל התרכזו אף הן בהתקפות נרחבות על הקומוניזם. ד"ר פון וייזל הקדיש תשומת לב מיוחדת למ"ק ולמפ"ם.

* מפא"י לבדה אירגנה 126 אסיפות.

הסוס: אנטי־קומוניזם. נאום הקטיגוריה של ד"ר גיל ונאום הסניגוריה של מנהיג לח"י לשעבר ד"ר ישראל שייב הזדהו בנקודות לא מעטות. „נכון," סנגר שייב, „בית המשפט בפראג הוציא להורג 8 יהודים. אולם זה רק לשבחו. כי לא היו אלה אלא בוגדים בעם היהודי. הלואי שיהרגו עוד יהודים כאלה."

פסק הדין, שמצא את שופטי פראג אשמים, תבע גם את חיסול אוהדי הקומוניסטים בישראל. היה זה רמז ברור מאד לקו של המפלגה החדשה, אשר עדיין איש אינו יודע את מצעה הפוליטי: היא תרכב על אנטי־קומוניזם, תנסה ללכד סביבה אנשים וארגונים שקו זה הנו הגורם העיקרי (או היחיד) המשותף להם.

תל־אביב

הפתרון הסופי

כמו כל עיר שצמחה ללא תכנון נבון קיימת גם בתל־אביב בעיה קשה וחמורה: התחבורה. העיר סובלת בעת ובעונה אחת משני גורמים: (א) מחסור במכוניות הגורם קשיים בעיקר לבני הפרברים המרוחקים ו(ב) עודף מכוניות הגורם לצפיפות ברחובות המרכזיים, לפקקי תנועה העולים לתושבים במליוני שעות עבודה יקרות מדי שנה.

בעית התחבורה בתל־אביב הועלתה אף בכנסת, בוכוח בו הצהיר ראש העיר ישראל רוקח כי „מפי בעלי נסיון" נודע לו שהנסיעה באוטובוסים, בעיקר בימות הקיץ, היא „ממש גיהנום". כדי למנוע את הנסיעה באוטובוסים צפופים בחום הקיץ הוא מציע לתושבים לרכב על אופניים תחת השמש הלוהטת. יש לשער שראש העיר עצמו, העסוק בשני תפקידיו הצבוריים המפרכים, ייאלץ להסתפק במכוניתו המהודרת.

אולם פתרון זה הוא זמני בלבד. בזה מכיר אף חבר מועצת העיריה ד"ר יוסטוס שלום (*). לפי השערתו של ד"ר שלום תהיה „העליה השביעית" שתתחיל לפי חשבונו, ב־1954, עליה של בעלי הון. כתוצאה מעליה זאת יגיע מספר תושבי העיר בעוד 18 שנה למליון. כמובן שלאוכלוסיה גדולה כזאת ובעלת רמה של ממש לא יספיקו אמצעי התחבורה העל־קרקעיים, יהיה צורך לחצוב רכבת תחתית שיהיו לה, קודם כל, שני קווים: אחד מבניני התערוכה, לאורך רח' הירקון עד ליפו; השני — דרך רח' אלנבי ורחוב העליה מזרחה.

לפי חשבונו של ד"ר שלום אפשר יהיה להשיג בנקל את כמויות הפלדה הגדולות הדרושות לתחתית, כיון שבעוד כשנתיים, החליט הוא, תחזור ארצות הברית למדיניות של ה„ניו־דיל", תחלק פלדה לכל דיכפין.

תכניותיו של ד"ר שלום נראות לו עצמו בהחלט ברות־ביצוע. רק גורם אחד עלול, לדבריו, לדחות את הוצאתן לפועל לזמן בלתי מוגבל: מלחמת עולם של־שית. מאידך, יתכן מאד כי מלחמה כזאת תפתור במחי יד אחת את כל בעיות התחבורה של תל־אביב.

(*) במאמר שפרסם בגליון האחרון של ידיעות עירית תל אביב.

אמנות

המלך ישו יקשיב

„כשאנו בוכים, הננו בוכים לבדנו. כשאנו צוחקים, צוחק אתנו כל העולם!" קבעה בטי דובינר, ילידת קנדה, אשתו החמודה, אדומת־השער, של משקיע־הון אמריקאי שהקים בארץ מפעלים לחפצי פלסטיקה ועפרונות.

בטי, אשה מעשית לא פחות מבעלה, הסיקה מסקנה: האמנים הבאים לישראל יהיו תועמלנים טובים יותר מאשר שליחי המגביות — בתנאי שיקבלו את פניהם בארץ בצורה הנאותה, ינעימו עליהם את שהותם בצורה מתורבתת, במקום לנאום באזניהם ציונות. לשם כך אירגנה ועדה של מארחות מבנות „החברה הגבוהה" (אשתו של אלוף צה"ל, נשות יצרנים ופקידי ממשלה) שתטפלנה באמנים המוזמנים לארץ ע"י המחלקה האמנותית של בניני האומה, שבטי דובינר עצמה היא אחת ממנהלותיה *

המועמדים הראשונים לאירוח הם בני להקת זמרי ג'ובילי, קבוצה כושית בעלת שם עולמי. מאחר שיבקרו בסמוך לחג המולד, דאגה בטי לא רק לקבלת פנים לבבית, אלא גם למסיבת־חג לכבודם בביתה. שם יוכלו לשיר, כאוות נפשם, את שני שיריהם האהובים עליהם: המלך ישו מקשיב וישו, התינוק המתוק. בניני האומה דאגו כי מלבד המלך ישו לא יקשיב איש: כדי להימנע מפגיעה דתית, מחקו את השירים מתכנית ההופעה של הלהקה.

ההשראה אינה בחוץ לארץ

שמואל בונה הוא צייר צעיר (22), מגודל זקן חום, שעוד בבית הספר העממי נתגלה כבעל כשרון ניכר, זכה לעדוד מוריו בהשפעת אחד מהם, ישכיל מא־רוביץ, איש נוה־שאנן שליד חיפה, חפש בונה דרך מקורית בציוריו, הרבה להשתמש בצבעים ובקומפוזיציות מזרחיות.

לדעתו יש לחפש את המקוריות הישראלית בנוף ובדמויות המזרחיים; נדידה אל מרכזי הציור במערב איננה לפי רוחו.

„בארץ קיים עוד הרבה ממנו אפשר לשאוב השראה," אמר בונה בתערוכת היחיד הראשונה שלו, בת 40 התמונה (צבעי שמן, מים, רישומים) שהתקיימה באולפן מורו, לא זכתה לקהל מבקרים גדול, אף לא למבקרי אמנות של העיתונות.

אבל עובדה זו לא פגמה בעובדה שהתערוכה הוכיחה בעליל כי העמל שהשקיעו בינה עצמו ומוריו בשנים ארוכות של אימון לא היה לשוא. פרט לנטיה למזרחיור, ניכרים בציוריו של בונה עברו הפלמחאי, השתתפותו בקרבות. בונה הוא בן הארץ הרואה את העולם בעיניו של בן הארץ, משתדל לצייר בצורה המיוחדת לבן הארץ.

משפט

פקיד המכס הציע עסק

מוריס פיק, עתונאי כותב אידיש מארגנטינה, שהה חדשים אחדים בישראל, עמד לחזור לארצו מלא התלהבות, לפאר בעטו את הארץ אשר ארחה אותו. ביום בו עזב את ישראל שינה את דעתו מן הקצה אל הקצה. אלמלא תחנוני אחיו ירמיהו, תושב פתחתקוה, לבל ישמיץ את ישראל, היה עטו יכול לספר ספור של זוועה. לשנוי דעתו של בוריס פיק הביא פקיד מכס בשם חיים מורדוביץ. (*)

לפני שעמד בוריס פיק לנסוע בחזרה לחוץ לארץ ביקר מורדוביץ אצל אחיו, הודיע לו כי היא ועוד פקידי מכס אחדים מוכנים לעזור לו להבריח יהלומים וזהב לחוץ לארץ תמורת סכום כסף מתאים. אולם האחים פיק לא אמרו להבריח דבר. העסק לא יצא אל הפועל.

בזה לא נסתיים הענין. כאשר, כעבור שבוע, בא בוריס פיק לשדה התעופה בלוד כדי לנסוע משם מן הארץ, נצטווה להיכנס לאחד מחדרי מחלקת המכס. שם אמרו לו להתפשט וארבעה אנשים חמושים בסטנים שמרו עליו בעוד חפציו נבדקים בקפדנות הרסנית, סוליות נעליו נעקרות ושעונו נשבר על ידי הפקידים שקבלו הוראות למצוא — כפי הנראה בכל מחיר — את היהלומים המוברחים על גופו ובכליו.

כעבור שעתיים יצא הנבדק, קרוע, פרוע ומבויש מבית המכס. בדמעות בעיניו הכריז כי מעשה מחפיר כזה „עלול לקרות רק במדינת ישראל," כי יפרסם את דבר החפוש בעולם הגדול. רק בקושי שיכנע אותו האח המקומי להמנע מכל תגובה.

לאחר שהאח התאונן במשטרה, הובא מורדוביץ לדין, אך טען כי שיטה זו שנקט בה היא רגילה למדי במכס הארץ־ישראלי. פרובוקציה וחפושי־זוועה הם אמצעים בדוקים לעליה בדרגה. ועליה בדרגה, זה היה כל מה שמורדוביץ רצה.

פשעים

האדם השלישי בחדר הקטן

מרי אנטוניוס, יוניה נוצריה שהתגוררה בעיר התחתית בחיפה, מעולם לא רצתה להכיר במציאות הזמן החולף. השנה מלאו לה 45, אולם מעולם לא הודתה בכך, לבשה שמלות רועשות, ומכרים רבים לא ידעו אפילו את מקצועה האמיתי: כובסת בבית יהודי בבת גלים.

לפני שנה הכירה מרי את רופן מארדוסיאן, טבח ארמני בן 42, גבר חסון ושחור, שהצית בה את אש הנעורים שחלפו מזמן, הכניסה אותו לחדרה. הענין היה יכול להסתיים כאן, אלמלא הופיעה דמות חדשה באופק: פטרוס קאשאשיאן, קצב בן 25, מחוסר מקום מגורים קבוע. פטרוס החל להתידד עם רופן, ידידות שנסתיימה בכניסתו, כדייר קבע, לחדרה הקטן והצפוף של מרי. מאז הופרעה כמובן האידיליה במהרה, בעיקר מפאת התחדדות היחסים בין פטרוס זמרי. יום יום נשמעו קולות המריבה עד למרחוק.

לפתע נדמו הקולות. עובדה זו, וכן אי הופעתה של מרי בבית מעבידה הביאו סוף סוף לידי הגשת תלונה למשטרה. רופן ופטרוס נעצרו לחקירה, שוחררו במהרה, ביחוד בהתחשב בעובדה שנפוצו שמועות שמרי עזבה את הארץ והסתננה ללבנון.

טיולים של סוף השבוע. לפני שבוע

* הכנסות האמנים שלא יוציאו את כספם לחוץ לארץ תשמשנה כקרן למען אמנים מקומיים.

קהל מתפרץ באסיפת מפלגת „אחדות האומה"
אף קריאת גנאי אחת

„אני רב החובל"